

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

CNY, NIECNY I BEZECNY

il. Marcelina Jarnuszkiewicz

W staropolszczyźnie mówiło się CZSTNY, CZSNY lub CZNY, później CZESTNY, CZESNY, a przez jakiś czas nawet CZEŚNY. Znaczenie jednak pozostawało bez zmian – ‘zacny, godny, szlachetny, dostojny, nieposzlakowany, pełen cnót’. Etymologicznie CNY wiąże się z CZCIĄ: CNY – prasłowiańskie *čsъtъnъ – to ‘taki, który jest godny CZCI’. NIECNY to strukturalne przeczenie: NIECNY to ‘taki, który nie jest CNY’, czyli ‘taki, który nie jest godny CZCI’ czy też ‘taki, który jest niegodny CZCI’, a więc NIEGODZIWY. BEZECNY to nie tyle przeczenie, ile przeciwieństwo: BEZECNY to ‘okrywający hańbą’ (w przeciwieństwie do CNEGO – „okrywającego” czcią). O ile przymiotnik CNY to już w zasadzie archaizm, o tyle jego zaprzeczenie i przeciwieństwo utrzymały się w języku ogólnym, przy czym BEZECNY pozostał słowem raczej książkowym, a NIECNY na dobre rozgościł się w codziennej polszczyźnie.